

Nederlands in het MDGO

1 januari 1987

Auteurs: [Ans Buys](#), [Ton Verhoeven](#)

Volume: [18](#)

Nummer: [4](#)

Pagina's: 29-35

Documenten

- [moer_jrg18_032.pdf](#)

ans buy s ton verhoeve n nederlands in het mdgo mdg o het ziet ernaar uit dat het parlement binnen afzienbare tijd in zal stemmen met de plannen van de staatssecretaris het hele middelbaar beroepsonderwijs te herstructureren sleutelwoorden bij deze operatie zijn sectorvorming en vernieuwing daarnaast moet 150 miljoen bezuinigd worden het mdgo weet wat herstructureren betekent de laatste jaren zijn juist in die sector van het middelbaar beroepsonderwijs veel onderwijskundige ontwikkelingen in gang gezet die straks als voorbeeld kunnen dienen voor de vernieuwingsplannen in andere sectoren ton verhoeven en ans buys zijn beiden werkzaam op scholengemeenschap marienburg een instituut voor mdgo mho en havo mbo te s hertogen bosch ze geven er nederlands en maken deel uit van het managementteam de auteurs geven allereerst een beeld van de onderwijskundige structuur van het mdgo daarna beschrijven ze welke plaats het vak nederlands inneemt in moer 1987 5 een themanummer over toetsing zal ton verhoeven meer in houdelijke informatie verstrekken over de schoolbeoordelingen bij de mdgo opleiding assistenten in de gezondheidszorg onderstaand artikel is mede bedoeld als voorbereiding daarop bijspijkere n experimenten op een aantal scholen in de jaren 1979 tot en met 1983 het mdgo is niet tot nu toe publiceerde moer nog niets wat alleen moer lezers maar vele niet direct betrokken had op het middelbaar dienstverleners onbekend gebleven dat noopt tot bijdragen en gezondheidszorg onderwijs toch telt spijkere van achterstallige kennis en precies het mdgo ruim 61 000 leerlingen bovendien dat hebben we met dit artikel op het oog werd het al in 1984 integraal ingevoerd na we hopen inzicht in het mdgo te verschaffen een periode van voorbereiding vanaf 1969 en door informatie te geven over het ontstaan van de regelgeving en de daarmee samenhangende het middelbaar beroepsonderwijs meer keuze plaats in ons onderwijsbestel de specifieke mogelijkheden zullen zijn waardoor meer kenmerken waaronder de organisatie van het onderwijs op meer beroepen kunnen worden gebaseerd de toekomstige ontwikkelingen en de evenals meer mogelijkheden om door te stromen en vooral de positie van het vak stromen naar het hbo mevrouw ginjaars nederlands deze theoretische informatie is nu beschikbaar we met enkele gegevens uit de praktijk eerst in 1984 werd het mdgo landelijk ingevoerd daartoe hebben we een vragenlijst naar voerd een instituut met tien verschillende 20 willekeurig gekozen m

dgo instituten afdelingen gestuurd van 11 opleidingen hebben we die ab activiteit-
enbegeleiding enquete ingevuld retour ontvangen aw agogisch wer k ag assisten-
tie in de gezondheidszorg cc d civiele en consum p tief technische lange historie di-
enste n mk mode en kleding het middelbaar huishoud en nijverheidsonder sa so-
ciale arbei d wijs mhno het middelbaar sociaal pedago sb sport en bewegen gisch
onderwijs mspo en andere niet door uv uiterlijke verzorging het ministerie van o w
bestierde vormen van vp verpleegkunde scholing in de verzorgende en dienstverle-
nen vz verzorging de sfeer vormden een ondoorzichtige wir war van beroepso-
pleidingen bijna 40 opleidingen alle mdgo opleidingen zijn driejarig de liepen on-
derling sterk uiteen voor wat betreft meeste kennen meerdere afstudeerrichtingen
duur instapniveau vooropleidingseisen orga met beroepsspecifieke verschillen ag
heeft nisatie bekostiging en civiel effect het mi bijvoorbeeld de richtingen dokters
tandarts nisterie wilde minstens in eigen geledingen en apothekersassistent mdgo
instituten va een grondige renovatie en bundeling deze rieren sterk in omvang en
het aantal opleidin operatie werd bekend onder de naam herstruc gen dat ze her-
bergen is vooral door politieke turering mhno mspo door het aantal oplei factoren
bepaald bij het toewijzen van oplei dingen tot 10 in te dammen hoopte men ook
dingen is op de laatste plaats gekeken naar deze poot van het mbo een herken-
bare struc een inhoudelijk logische combinatie van oplei tuur te geven zoals meao
en mts al jaren dingen binnen een instituut het was immers hadden daarmee zou
het gewenste civiel ef niet ondenkbaar geweest uit onderwijskundige fect worden
bereikt vooral als allerlei andere organisatorische en financiële motieven bij
opleidingen en cursussen overbodig zouden voorbeeld assistenten in de gezond-
heidszorg worden tevens zou het mdgo als voorbeeld te combineren met eezor-
genden en of verple moeten dienen voor vernieuwing en verbreding genden
dergelijke combinaties zouden even van het hele middelbare beroepsonderwijs
eens een positief civiel effect kunnen hebben na tien jaren van voorbereiding
startte in de beleidsmakers hebben anders beslist er 1979 landelijk gespreid een
aantal proefprojec kwamen 133 mdgo instituten complete ten aan instituten voor
mhno mspo deze scholen met veel afdelingen en experimenten werden onderste-
und door de differentiaties slo en de pedagogische centra de experi menterende sc-
holen ontvingen een nu ondenk bare bulk taakeenheden en elke betrokkene b
eroepsspecifieke culture n formuleerde op eigen wijze het belang van de herstruc-
turering zo zei de huidige staatssecre d e afdelingen van een mdgo instituut
hebben taris van onderwijs in 1977 als tweede duidelijk een eigen kara kter zodat
binnen een kamer lid een herstructurering die beoogt het school grote cultuurver-
schillen kunnen ont middelbaar beroepsonderwijs zo te verbreden staan die echter
niet altijd een negatief effect dat de aansluiting met het lager beroepsonder
hebben op het onderwijs elke opleiding kent wijs wordt verbeterd waardoor meer
leerlin stageperiodes soms verdeeld over twee of gen vanuit het lager beroepson-
derwijs toelaat drie jaren soms samengebun d eld tot nage baar zullen zijn terwijl
er tegelijkertijd binnen noeg een volledig jaar deze langdurige stage 30 is overi-
gens niet enkel het resultaat van onder langstelling van leerlingen op de eerste
plaats wijskundige wijsheid het werkveld neemt zo uitgaat naar beroepsspecifieke
vakken be onbezoldigd een groot deel van de oplei roepsonderwijs schoolt immers

in een beroep dingstaak op zich dat scheelt leraaruren de leerlingen vragen naar de relevantie van het politiek dicteerde immers dat de herstructure vak waarom engels als ik verpleegkundige wil ring afgezien van de projectfase budgettair worden of gym is toch overbodig ik wil eta neutraal moest worden gerealiseerd lages voor modezaken kunnen ontwerpen net zoals bij andere vormen van middelbaar daar zit wat in beroepsonderwijs worden leerlingen in het veel scholen onderkennen dit en slanken de mdgo toegelaten met een mavo diploma of essentabel af anders geformuleerd profileren een lbo diploma dat aan bepaalde eisen vol zich beroepsspecifiek veel docentenbanen doet de praktijk heeft inmiddels geleerd dat voor de algemene vakken komen daardoor op sommige opleidingen of afstudeer-richtingen zijn zachtst gezegd op de tocht te staan zeker extra eisen stellen aan de vooropleiding en of nu de luwte van de rechtspositionele over het vakkenpakket er zijn bijvoorbeeld institu gangsregeling is afgelopen de grote uitstroom ten die voor de afstudeerrioting apothekers van mdgo docenten is deze zomer begonnen assistent enkel leerlingen met een havo en werd uiteraard mede versterkt door de al diploma aannemen realiteitszin noemt de een gemene terugloop van leerlingen van die leef dat overspelige vrijage met het werkveld de tijds categorie alle opleidingen hebben ander hoe het ook zij een mdgo docent minstens gemeen dat dit gegeven bepalend is geeft les aan een heterogene groep van 20 tot voor de sfeer van dit moment 30 leerlingen kenmerkend voor het hele mdgo is echter leerlingen komen binnen met uiteenlopende vooral de beroepsspecifieke cultuur die zo na beroepsbeelden en verwachtingen van de drukkelijk de school binnen is gehaald een opleiding vaak zijn die volstrekt inadequaate cultuur die zich niet alleen uit in de binnen bij mode en kleding leer je kleren naaien een schoolse vakinhouden of de opzet van de doktersassistent helpt mensen en binnen de praktijkleerperiodes maar tevens in kleding opleiding voor verpleging loop je de hele dag gedrag en belangstelling van zowel leerling als in een suggestief witte schort medewerker die beroepsspecifieke sfeer niet alleen de leerlingenpopulatie is hetero maakt het mdgo voor ons zo afwisselend geen ook met de club docenten is dat het ge boeiend en kleurrijk val naast beroepsbeoefenaars uit het veld de werkgever docent voor beroepsspecifieke vak ken tref je in het mdgo bijvoorbeeld de het uur van de waarheid nlo er en de avo docent die mee is gekomen met de mhno inventaris deze laatsten geven het mdgo kent evenals de meeste andere meestal les aan verschillende opleidingen en onderwijsvormen landelijk vastgestelde ba worden geacht het vakprogramma beroepson sistabellen p er opleiding en afstudeerrioting dersteunend te kleuren natuur en scheikunde is aangegeven hoeveel uur minimaal over drie behandelt bij verpleegkundigen andere onder jaar aan bepaalde vakken besteed moeten delen dan bij tandartsassistenten behalve bij worden ook de eindtermen zijn vastgesteld de beroepsspecifieke docenten die zelf in het door het bevoegd gezag een school kan zich beroepenveld werkzaam zijn zoals de huisarts profileren door de uren buiten de basistabel op die enkele lessen geeft en docenten met spe een bepaalde manier aan vakken toe te delen ciale functies zoals stagebegeleiders is de logisch dat hiervan de beroepsspecifieke vak daadwerkelijke kennis van het werkveld bij de ken het meest profiteren een groep van 28 medewerkers gering nu de opleidingen in gro eerstejaars tandartsassistenten

rondom een te lijnen inhoudelijk zijn ontwikkeld zou er stoel is een praktisch probleem daar zal zo minstens ruimte moeten komen om werkveld snel mogelijk gesplitst worden nederlands ge orientatie die aandacht te geven die docenten ven aan 25 leerlingen is hoe je het ook wendt van algemene of beroepsondersteunende vak of keert en wat je ook aan vakinhoudelijke ken voor de inhoudelijke ontwikkeling van hun idealen koestert nu eenmaal minder onmogelijk lesprogramma nodig hebben lijkt het is duidelijk logisch en terecht dat de behalve de vastgelegde eindtermen die de in 31 houd van het examen bepalen kenmerkt het drie dagdelen exclusief de herkansing bezet eindexamen van het mdgo zich door een ho ting van het praktijk lo kaal de lessen van de ge nauwkeurig voorgeschreven graad van or eerste en twee de jaars kunnen dan natuurlijk organisatie scholen kunnen daar individueel niet doorgaan daarnaast aan leerlingen door slechts zeer beperkt van afwijken in het de overtrokken aandacht voor het centraal ge mdgo wordt gesproken van eindexamenon regeld examen die momentopname en zien als derdelen in plaats van eindexamenvakken bij het uur van de waarheid de meeste mdgo de afstudeerrichting doktersassistent bijvoorbeeld docenten zouden hun beoordeling liever afleiden beeld vormen administratie specifiek informeren uit het voorafgaande leerproces tica en gezondheidskunde samen een eindexamenonderdeel uiteraard heeft deze integratie van examenopzet consequenties voor de inrichting vernieuwen door bezuinigen ting van het onderwijs in de voorliggende fasen in de regels voor slagen en zakken is wie verwacht dat met de diploma uitreiking vastgelegd welke zwaarte de verschillende aan de eerste groep mdgo leerlingen de fase examenonderdelen hebben sommige examen van herstructureren voorbij is en dat medewerker onderdelen worden landelijk getoetst andere kers de komende jaren in enige rust hun on op schoolniveau in dit laatste geval spreken derwijsprogramma s kunnen bijschaven krijgt we van schoolbeoordeling omdat de totale be geen gelijk in november 1986 zette mevrouw oordeling op schoolniveau plaatsvindt een tijaar haar plannen voor de volgende her combinatie van centraal examen en schoolbe structurering uiteen in de notitie hoofdlijnen oordeling binnen een examenonderdeel komt sectorvorming en vernieuwing van het middel hoogst zelden voor baar beroepsonderwijs inmiddels bekend ge de schoolbeoordelingen kunnen over drie jaren worden als de svm operatie de sectorindeling verspreid worden zo zou voor nederlands al gaat uit van de huidige structuur van het mid aan het einde van het eerste leerjaar het vak delbaar beroepsonderwijs agrarisch tech onderdeel spelling afgesloten kunnen worden nisch economisch administratief en tenslotte met een sb landelijk is vastgelegd uit hoe dienstverlenings en gezondheidszorg de veel schoolbeoordelingen een examenonder eerste alinea van het persbericht dat het mi deel minimaal moet bestaan centrale toetsing nisterie op 26 november in de extra editie van geldt in de meeste gevallen voor de kernvak uitleg schrijft ken uit de beroepsspecifieke sector slechts die algemene vakken die een duidelijke be de hu idige proefp r o j ec ten ko rt mbo en de s chole n roepsondersteunende functie hebben vormen vo or m i dde l baar beroep sonderw ijs worden same ng e voegd i n s ector sc ho len op deze man ie r worden ve r een onderdeel van de examenstof wante op l eid i ngsp rogramma s van ve rs ch ill ende cu r de overheid heeft duidelijke garanties inge s u sduur i n e e n i nsti tuut ondergeb r acht in sec-

tor bouwd naar kwaliteitsbewaking vandaar de scholen worden alleen voeltdopleidingen gegeven vergaande voorschriften de afspraken met de sector vorming heeft tot doel om een gevarieerd het werkveld over stageverlening werden ongetuigd van opleidingenprogramma's tot stand te brengen der andere betaald met een nauwe betrokkenen zo kan flexibel ingericht worden op wat leereheid bij de examinering behalve werkgevers lijdende en arbeidsmarkt nodig hebben om dit te kunnen als gecommitteerden kent het mdgo bij enken bereiken zullen beleidsmatregelen worden gele opleidingen ook zogenaamde deskundigen nomen die de nieuwe sectoren cholen een grote mate van inrichting s vrijheid en bestuurlijke autonomie van buiten die samen met de docent als exageve minator optreden momenteel komen er protesten tegen de enorme inbreuk die de examenperiode doet op het in maart kreeg de tweede kamer het woord leerproces niet op de laatste plaats in de lage de algemene teneur van de discussie was in re leerjaren een voorbeeld voor het examen stemming met de doelstellingen van de hoofd onderdeel receptuur het maken van farmaceutische lijnennotitie van de staatssecretaris de kamer tische producten aan de hand van een recept leden waren evenals de medewerkers in het kunnen per examenzitting van drie uur in het beroepsonderwijs beduidend minder te spre gunstigste geval acht kandidaten deelnemen ken over de wijze waarop deze doelstellingen voor een groep van 24 leerlingen betekent dat een uitwerking hadden gekregen 32 in de hoofd lijnennotitie is voornamelijk aan leerinhouden voor het vak deze zijn tijdens dacht besteed aan de institutionele vormge studiebijeenkomsten en door middel van specificing van het proces het vernieuwingsproces ale notities overgedragen aan niet experimen vraagt nog om een veel meer gedetailleerde terende vakcollega's wie op dit moment in uitwerking hoewel de kamerleden de uitwer een school voor mdgo een les nederlands bijking van de concrete vernieuwingsplannen wil woont zal merken dat naast beroeps len afwachten ziet het eraar uit dat zij het ondersteunende taalvaardigheden ook vakin svn proces zullen initiëren en stimuleren een houden aan de orde komen die overeen vernieuwingsproces dat uiteindelijk een bespaarkomsten vertonen met programma onderdelen ring van 150 miljoen moet opleveren bezuiniging van scholen voor algemeen vormend voortgegen en vernieuwen mdgo docenten kunnen zet onderwijs de leerling moet immers vol erover meepraten gens artikel 7 van het mdgo besluit niet alleen een goede beroepsuitoefenaar worden en voldoende kwalificaties verwerven om door te het vak nederlands kunnen stromen naar het hbo hij moet ook de kans krijgen zich te ontplooien tot een op 1 augustus 1984 trad de wet invoering evenwichtige persoonlijkheid en vorm kunnen mdgo in werking hoofdstuk iii van het daar geven aan relaties en aan maatschappelijke op volgende mdgo besluit geeft voor de onverbanden waarvan hij deel uitmaakt derscheiden afdelingen de vastgestelde ba de tijdens de projectfase ontwikkelde vakin sistabellen aan zo n tabel vermeldt per vak houden zijn per opleiding gebundeld en onder het minimum aantal lessen dat de leerling ge verantwoordelijkheid van de slo en de lpc durende de driejarige opleiding moet volgen uitgebracht in de indigoreeks informatie in voor nederlands staan bij bijna alle opleidvoering dienstverlenings en gezondheidszorg gen 120 lessen aangegeven een uitzondering onderwijs naast de uitgaven over opleidings vormen

de beide afstudeerrichtingen van so specifieke vakprogramma's zijn er boekjes uit
ciale arbeid en de richting commercie van de gekomen over moduleren toetsont-
wikkeling opleiding mode en kleding die minimaal 160 leerlingenbegeleiding iden-
titeit beoordeling uur moeten inroosteren toepassing van de beroepshouding en-
zovoort de indigoreeks is wettelijke regels procedures en voorzieningen bedoeld
om directies en docenten bij het ont sa en commerciële correspondentie mk
wikkelingswerk een steuntje in de rug te stelt speciale taalvaardigheidseisen aan
de geven leerling terwijl het toekomstige beroep van ie de programma omschrijvin-
gen voor het vak mand die voor sport en bewegen kiest een nederlands blijven
beperkt tot enkele pagina's groter beroep doet op andere vaardigheden de meeste
opleidingen noemen als hoofdgebied nederlands staat bij die opleiding dan ook bieden
taalbeheersing taalbeschouwing en li maar voor 80 uur op de tabel teratuur de elf
opleidingen die onze vragenlijst invul bij het hoofdgebied taalbeheersing onder
den besteden in werkelijkheid allemaal meer scheidt men de traditionele
vaardigheden spre uren aan nederlands die ruimte is er mits de ken luisteren
lezen en schrijven uitdrukkelijk som van de totale lessen en de in lessenaan wordt
vermeld dat d e vaardigheden ontwikkelen uitgedrukte stagedagen voor de ge-
hele keld dienen te worden die nodig zijn voor een cursus niet boven de 3 600
komt adequate beroepsuitoefening zo moet een leerling die doktersassistent wil
worden een empathische luisterhouding kunnen tonen ten hoofdgebieden aanzien
van mondelinge taaluitingen in gesprekken met patienten en collega's van hoewel
voor de meeste projectscholen de ont een verzorgende wordt verwacht dat hij bij
wikkeling van het beroepsspecifieke onderwijs voorbeeld een schriftelijke rappor-
tage van een aanbod de hoogste prioriteit had hebben ook of meer gebeurtenissen
op een verpleegafde leraren nederlands van experimenterende ling op sociale aan-
vaardbaarheid duidelijkheid mdgo opleidingen in samenwerking met ver
volledigheid en correctheid kan beoordelen bij tegenwoordigers van onderwijson-
dersteunende sommige afdelingen zijn per afstudeerrichting instanties gewerkt
aan de opzet van nieuwe gedifferentieerde leerdoelen aangegeven 33 een leerling
van de opleiding m ode en k led ing o o k bij de oplei d ing cc d dient de na d ruk
te die in de richting commercie of presentatie af liggen op zakelijk taalgebruik
wat mondelinge studeert moet wel een op doel en publie k af taalbeheersing be-
treft betek ent dat instructie gestemde boodschap in uiteenlopende situa en de-
monstratiegesprekken en gesprekken in ties kunnen schrijven ter w ijl een leer-
ling die de sfeer van functionele verhoudingen binnen voor realisatie kiest niet
aan die eis hoeft te bedrijven of instellingen een laatste voorbeeld voldoen uit de
brochure over d e vakken bij verzorging b ij het hoofdgebied taalbeschouwing maa
k t men bij elke opleiding het onderscheid tussen in het bero e p verzorgende
neemt v o o ral mo ndeli nge taal als systeem en taal als instrument het taalvaa rd
i gh e id een be l a ngrij ke pl aats in vandaar dat het vak neder lands hi e raan in
ve rhoud i ng tot beroepsspecifieke karakter is hier minder expli schri fte lij ke taa
l vaa rd i gheid de meeste a a ndacht zal ciet gemaakt dan bij het hoofdgebied
taalbe moeten besteden een verzo rgende kan haar werk heersing d e formulering
van de leerdoelen is sl ec hts zel den zw ij g e nd doen een noodzakelij ke vrij alge-
meen gehouden zoals kan regels voorwaa r de i s dus het goed kunnen spreken de

voor verzorgd en correct schriftelijk en mondeling moet hiertoe zijn worden chat uitbreiden en taalgebruik toepassen dergelijke open er toe gebracht worden gedachten en gevoelens zo deuren geven docenten weinig houvast de precies mogelijk onder woorden te brengen taalbeschouwers vragen volgens ons soms ook te veel van de mdgo leerling het is toch de programma omschrijvingen sluiten af met wat overdreven om van een apothekersas enkele uitgewerkte lesvoorbeelden hoe je een sistement te verlangen dat hij een aantal methode observatieverslag schrijft is bij meerdere opleidingen uit de grammatica kan toepassen ten behoeven van dingen als lesvoorbeeld uitgewerkt na die hoeve van de spelling en de stijl voorbeeldlessen moet de docent zelf aan de niet alle opleidingen vermelden literatuur als slag apart hoofdgebied alleen bij agogisch werk is de kleine enquête die wij onder mdgo literatuur gericht op de gebruikswaarde in de docenten hielden gaf aan dat bijna alle neer latere beroepspraktijk de leerling moet landici bij de opzet van hun programma uitgaan bijvoorbeeld inzicht hebben in de bestaande ningen van hetgeen de Indigoreeks beschrijft veaus soorten en genres van creatieve taal daarnaast noemen ze hun ervaring in het tingen voor kinderen en jeugdigen klassieke li mhno mspo als bron een enkeling wijst erop teratourgeschiedenis komt zeker niet aan de dat geluiden uit het werkveld het programma orde de andere opleidingen die literatuurles verder inkleuren meer aandacht voor telefoneren opnemen in het programma wil len daar ren bij ag verteltechniek op aw en het geven mee alleen het leesgenot bevorderen en de van voorlichting door de leerling die uv volgt maatschappijvisie van de leerling verbeden zo heel veel lesmateriaal ontwikkelen de scholen vermeldt de indigoreeks zelf meerdere geenqueteerden werken gedeeltelijk met de methode totaal een speciaal voor het mdgo ontwikkeld leerpakket beroepsgericht bestaande uit een basisboek en aparte katernen per opleiding voor deelvaardigheden als in de toelichting die volgt op de opsomming spelling en handelscorrespondentie worden van de leerdoelen gaat men in op de plaats die ook cursorische leergangen aangeschaft een taal in het toekomstige beroep van de leerling enkeling werkt met over en weer of tussen inneemt in de brochure die voor sociale ar de regels taalmethodes die ontwikkeld zijn beid het vakkenaanbod omschrijft staat voor algemeen vormend onderwijs in dezelfde bijvoorbeeld leeftijdscategorie als het mdgo het eindexamen dat zoals eerder aangegeven veel aandacht voor gesprek s vormen en inzicht ver niet uit vakken maar uit eindexamenonderde werven in socio en pragmat linguïstische factoren die len bestaat waaraan meestal meerdere vakken de communicatie beïnvloeden verder verder gader discussietechniek rapportage notuleren nota s bijdragen werkt in de hand dat mdgo schrijven correspondentie en kritisch analytisch docenten integratief werken voor docenten luisteren en lezen omgaan met ambtelijk nederlands ligt het ook los van die eindexa taal gebruik menstructuur voor de hand in overleg te treden met collega s zeker in het mdgo geldt t 34 dat taalonderwijs nooit doel in zich is maar al noot tijd vaardigheden aanleert en inzichten ontwik 1 aantal scholen voor mdgo naar aantal afdelinkelt die bij andere vakken van betekenis zijn g en per 1 augustus 1986 voor een goed leerproces de opleidingen hebben als voornaamste doel goede beroepsuit scho len afdelingen oefenaars af te leveren en daartoe dient op-

ti 16 1 16 male samenhang van het totale onderwijs 58 2 116 programma 35 3 105
17 4 1 68 6 5 30 i 6 1 6 reflecteren 133 34 1 leraren nederlands in het mdgo zijn
nog niet zover velen hebben niet eens de kans gehad bro n in spectie mdgo het
toekomstige werkveld van hun leerlingen te leren kennen logisch dus dat de le-
spro gramma s wat beroepsgerichte uitwerking be literatuur treft verbeterd kun-
nen worden veel neerlandici geven ook op meerdere oplei lpc bala ns inv oerin g
mdgo s hertogenbosch 1986 dingen les en elk schooljaar is het maar weer lso md-
go mdgo een jaar na dato n ij ker k 1985 m i n is te ri e van o w wet in voering md-
go en bes luit de vraag waar nog ruimte is nu de eerste mdgo s g ravenhage 1984
driejarige cyclus is afgesloten zou het goed m in is ter i e van o w de spre iding
van het middel zijn even pas op de plaats te maken door een baar be roepsonderwi-
js s gravenhalte 1986 ko rte werkveldorientatie bijvoorbeeld of een m in is ter ie
van 0 w hoofdlijnen notitie sec torvor gerichte nascholing het mdgo heeft zeker in
m ing en ve rnieuwing van het midd elbaar beroepson onderwijskundig opzicht lat-
en zien dat het in der w ijs s gravenhalte 1 98 6 staat was een voo rt rekkersrol te
vervullen slo lpc opleidingsspecifieke vakprogramma s b r o voor het middelbaar
beroepsonderwijs teams c h ures 9 1 t m 9 9 u it de i n d i go reeks en s chede
hebben ervaren dat herstructureren en vernieu 1 984 wen veel extra tijd en en-
ergie kost en met de nodige tegenwind gepaard gaat even rust om in eigen huis te
reflecteren vergeet dat maar een nieuwe zwaardere storm dient zich aan svm en
nu maar hopen dat de sector dienst verlening en gezondheidszorg nog voldoende
energiek is om ook deze operatie te laten slagen 35